

Stelselwijziging Jeugd

Factsheet

De uitvoering van het jeugdstrafrecht

Na inwerkingtreding
van de Jeugdwet

Inleiding

Deze factsheet heeft betrekking op de uitvoering van het jeugdstrafrecht na de invoering van het adolescentenstrafrecht (Stb. 2013, 485) per 1 april 2014 en van de Jeugdwet (Stb. 2014, 105) per 1 januari 2015.

In deze factsheet wordt onder andere gesproken over jeugdhulp die voortvloeit uit strafrechtelijke beslissingen. De gemeente is voor de inzet hiervan financieel verantwoordelijk. Een strafrechtelijke beslissing is gedefinieerd als ‘beslissing van de officier van justitie of de strafrechter met toepassing van titel VIII A van het Eerste Boek van het Wetboek van Strafrecht of een beslissing als bedoeld in artikel 493 van het Wetboek van Strafvordering’.¹ Daarnaast heeft de gemeente de verplichting die jeugdhulp in te zetten die ‘de rechter, het openbaar ministerie, de selectiefunctaris, de inrichtingsarts of de directeur van de justitiële jeugdinrichting nodig achten bij de uitvoering van een strafrechtelijke beslissing of die de gecertificeerde instelling nodig acht bij de uitvoering van jeugdreclassering’.²

Achtergrond

Hieronder wordt achtereenvolgens ingegaan op het adolescentenstrafrecht en de Jeugdwet.

Adolescentenstrafrecht

Het jeugdstrafrecht wordt toegepast op jongeren die tijdens het plegen van het delict 12 tot 18 jaar oud zijn. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18-23 jaar (art. 77c Wetboek van Strafrecht). Gelet op de ernst van het feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden van het geval, kan daarnaast het ‘volwassenstrafrecht’, oftewel commune strafrecht worden toegepast op jongeren die tijdens het plegen van het strafbare feit 16 of 17 jaar oud waren (art. 77b Wetboek van Strafrecht). Rechters beslissen hierover met inachtneming van een advies over de verdachte. Voor de 16- en 17- jarigen stelt de raad voor de kinderbescherming dit advies op.³ De volwassenreclassering doet dat voor de groep 18-23 jarigen.⁴

Tevens wordt in het vonnis opgenomen aan wie het toezicht en de begeleiding⁵ bij de naleving van de bijzondere voorwaarden wordt opgedragen. De wet verlangt een keuze voor de jeugdreclassering of de volwassenenreclassering.⁶ Tot 16 jaar is het altijd de jeugdreclassering die toezicht houdt op en de jongere begeleidt bij de uitvoering van de bijzondere voorwaarden. Met de invoering van het adolescentenstrafrecht is het mogelijk geworden om het toezicht en de begeleiding bij de naleving van de bijzondere voorwaarden voor jeugdigen van 16 tot 23 jaar aan de jeugd- **dan wel** volwassenenreclassering op te dragen⁷.

Met de gecreëerde flexibiliteit is het belangrijk dat in het vonnis duidelijk wordt opgenomen aan welke instantie het toezicht en de begeleiding is opgedragen. Daarnaast moeten de bijzondere voorwaarden (artikel 77z Sr) expliciet in het vonnis worden opgenomen. De veroordeelde krijgt zodoende maximale duidelijkheid over de voorwaarden waar hij aan moet voldoen; bijvoorbeeld aan welke gedragsinterventie hij moet deelnemen, in welke zorginstelling hij zich moet laten opnemen of bij welke instantie hij zich moet melden. Ook voor de uitvoerder van de jeugdreclassering of volwassenenreclassering vormt het vonnis dan een leidraad.

Jeugdwet

Met de Jeugdwet is de financiële en bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de jeugdreclassering en de jeugdhulp⁸ bij de gemeenten te leggen. Jeugdreclassering mag dan enkel worden uitgevoerd door daarvoor gecertificeerde instellingen. Daarnaast wordt zorg dan aangeduid als jeugdhulp. De leeftijdsgrens voor jeugdreclassering en de inzet van jeugdhulp in de Jeugdwet is in overeenstemming gebracht met de uitgangspunten van het adolescentenstrafrecht. Zo worden de gemeenten verantwoordelijk voor de inzet van jeugdreclassering, ook als deze wordt opgelegd aan een jongvolwassene ouder dan 18 bij toepassing van het jeugdstrafrecht.⁹

Daarbij is, zoals in het gehele strafrecht, de leeftijd ten tijde van het plegen van het delict leidend. Wordt bijvoorbeeld het delict gepleegd als de dader 22 jaar oud is, dan kunnen toezicht en begeleiding door de jeugdreclassering afhankelijk van de duur van de proeftijd (in de meeste gevallen 2 jaar, kan met 1 jaar verlengd worden¹⁰) doorlopen tot na het 23ste levensjaar. Worden toezicht en begeleiding opgedragen aan de jeugdreclassering, dan zal in het vonnis moeten worden opgenomen welke gecertificeerde instelling daarvoor wordt aangewezen. De raad voor de

¹ Jeugdwet art 1.1.

² Jeugdwet art 2.4. lid 2b

³ De raad is belast met de advisering over minderjarigen. Dit valt uiteen in de kennisneming door de officier van justitie van een vroeghulprapport bij de vordering inbewaringstelling (491, tweede lid Sv), de advisering van de officier van justitie en eventueel de rechter-commissaris bij vervolging (494 Sv) en tot slot het aanvullend rapporteren aan de rechter (498 Sv).

⁴ In opdracht van het OM.

⁵ NB de terminologie ‘hulp en steun’ komt niet meer voor; deze is over de gehele linie vervangen door ‘toezicht en begeleiding’.

⁶ Art. 77aa, vierde lid Sr

⁷ Zie art. 77aa, vierde lid, Sr

⁸ Interventies en zorg in het kader van een taakstraf en in het kader van het verblijf in een justitiële jeugdinrichting vallen onder een ander regime, buiten het bereik van de Jeugdwet. De factsheet heeft daarop geen betrekking.

⁹ Zie definitie van jeugdige in art. 1.1 Jeugdwet

¹⁰ Zie art. 77cc Sr

kinderbescherming besteedt hier in het strafadvies expliciet aandacht aan.

Ook zijn de gemeenten financieel en bestuurlijk verantwoordelijk voor de inzet van jeugdhulp die voortvloeit uit een strafrechtelijke beslissing.¹¹

Dit betreft alle jeugdhulp die voortvloeit uit een beslissing van de officier van justitie of de rechter op basis van het jeugdstrafrecht.

Het gaat daarbij ook om de beslissing van de rechter tot schorsing van de voorlopige hechtenis.¹² Ook jeugdhulp die voortvloeit uit een strafrechtelijke beslissing bij een jongvolwassene waarop het jeugdstrafrecht is toegepast valt hiermee dus onder de verantwoordelijkheid van de gemeenten. Doorgaans wordt jeugdhulp opgelegd in combinatie met jeugdreclassering. Daarnaast zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de jeugdhulp in het kader van nazorg na verblijf van de jeugdige in een justitiële jeugdinrichting. De directeur van de justitiële jeugdinrichting is bevoegd deze nazorg te bepalen.

In alle beschreven gevallen zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de inzet van de benodigde jeugdhulp; ongeacht of die jeugdhulp door de betreffende gemeente is ingekocht¹³ en ongeacht of er een beroep kan worden gedaan op een andere wettelijke voorziening voor de in te zetten zorg¹⁴.

De gecertificeerde instelling bepaalt welke jeugdhulp aanvullend wordt ingezet nadat het vonnis is gewezen, maar daarover zal de gecertificeerde instelling wel met de gemeente moeten overleggen. De gemeente is hier financieel verantwoordelijk voor. Dit hoeft overigens niet op casusniveau te gebeuren, het is alleen van belang dat de gecertificeerde instelling weet wat het aanbod van de gemeente is. Gelet op de verantwoordelijkheid van de gemeenten is het van belang dat in het vonnis expliciet aan de orde komt welke jeugdhulp er in het kader van de bijzondere voorwaarden wordt opgelegd, zodat de gemeente daar maximale duidelijkheid over heeft.

Scenario's

Hieronder worden verschillende scenario's beschreven die zich kunnen voordoen.

Toepassing jeugdstrafrecht bij 12- tot 18-jarigen

De raad voor de kindbescherming is belast met de advisering over minderjarigen in strafzaken. Niet alleen adviseert de raad over het toe te passen strafrecht, maar ook of het toezicht en begeleiding van de jongere door de jeugd- of volwassenenreclassering moet worden uitgevoerd. Vanaf 16

jaar is het mogelijk het toezicht en begeleiding op te dragen aan de jeugd- dan wel de volwassenenreclassering (zie hiervoor).

Toezicht en begeleiding door de jeugdreclassering

- Indien het toezicht en de begeleiding worden opgedragen aan de jeugdreclassering, dan kunnen ze enkel door een voor jeugdreclassering gecertificeerde instelling worden uitgevoerd. Tevens kan er jeugdhulp worden ingezet. De raad neemt in het strafadvies op welke jeugdhulp er voor de jongere moet worden ingezet. Dit zal in de strafrechtelijke beslissing zo nauwkeurig mogelijk moeten worden omschreven. Op die manier wordt maximale duidelijkheid verschaft aan de gemeenten, die financieel verantwoordelijk zijn voor de jeugdhulp die voortvloeit uit een strafrechtelijke beslissing. Ook is het zo duidelijk voor de gecertificeerde instelling die met de uitvoering van de jeugdreclassering is belast. Wil de gecertificeerde instelling tijdens de begeleiding van de jongere nog (aanvullende) jeugdhulp inzetten, dan kan dat, maar dan moet er wel overlegd worden met de gemeente, opdat de gecertificeerde instelling op de hoogte is van het aanbod van de gemeente.¹⁵

Toezicht en begeleiding door de volwassenenreclassering

- Worden toezicht en begeleiding opgedragen aan de volwassenenreclassering dan geldt er geen certificeringseis. Er kan in deze gevallen wel jeugdhulp in de strafrechtelijke beslissing worden opgenomen. De raad neemt in het strafadvies op welke jeugdhulp voor de jongere moet worden ingezet. Dit moet in de strafrechtelijke beslissing expliciet worden opgenomen. Op die manier wordt maximale duidelijkheid verschaft aan de gemeenten, die verantwoordelijk zijn voor de jeugdhulp die voortvloeit uit een strafrechtelijke beslissing. De volwassenenreclassering kan tijdens de begeleiding, dus na vonnis, geen jeugdhulp meer inzetten.

NB In de praktijk komt het nu nog wel eens voor dat het toezicht en de begeleiding die zijn opgedragen aan de jeugdreclassering, bij het bereiken van het 18de jaar aan de volwassenenreclassering worden overgedragen. Als in de strafrechtelijke beslissing toezicht en begeleiding zijn opgedragen aan een voor jeugdreclassering gecertificeerde instelling, dan kunnen ze niet - zonder tussenkomst van de rechter - bij het bereiken van het 18de jaar aan een niet gecertificeerde partij worden overgedragen (lees: de volwassenenreclassering).

De directeur van de justitiële jeugdinrichting bepaalt (in afstemming met de gecertificeerde instelling of

¹¹ Zie art. 1.2, derde lid en art. 2.4 tweede lid Jeugdwet

¹² Zie definitie van strafrechtelijke beslissing in art. 1.1 Jeugdwet

¹³ Zie art. 3.5, vierde lid Jeugdwet

¹⁴ Zie art. 1.2, derde lid Jeugdwet

¹⁵ Zie art. 3.5 Jeugdwet

volwassenreclassering) welke jeugdhulp er wordt ingezet in het kader van het scholings- en trainingsprogramma¹⁶.

Uitgangspunten

Bij de toepassing van het jeugdstrafrecht op 12- tot 18-jarigen:

1. kunnen tot 16 jaar toezicht en begeleiding enkel door een voor jeugdreclassering gecertificeerde instellingen worden uitgevoerd. De gemeente is financieel verantwoordelijk;
2. kan voor 16- tot 18-jarigen zowel aan de jeugd- als de volwassenenreclassering het toezicht en de begeleiding worden opgedragen; uitgangspunt is dat de tenuitvoerlegging het sanctiestelsel volgt, dus dat bij toepassing van jeugdstrafrecht toezicht en begeleiding door de jeugdreclassering wordt uitgevoerd. Jeugdreclassering kan enkel worden uitgevoerd door een gecertificeerde instelling, de gemeente is financieel verantwoordelijk. Voor de volwassenenreclassering geldt geen certificeringseis (wel geldt voor de drie reclasseringsorganisaties een eis van erkenning). VenJ is financieel verantwoordelijk;
3. is de gemeente verantwoordelijk voor jeugdhulp die is opgenomen in de strafrechtelijke beslissing, of die wordt ingezet in het kader van het scholings- en trainingsprogramma door de directeur van de justitiële jeugdinrichting;
4. kan de voor jeugdreclassering gecertificeerde instelling tijdens de begeleiding nog jeugdhulp inzetten, ook als deze niet in het vonnis is opgenomen. Wel moet hierover overleg plaatsvinden met gemeenten, zodat het aanbod van gemeente bekend is.. De volwassenenreclassering kan tijdens de begeleiding geen jeugdhulp meer inzetten.

Toepassing volwassenenstrafrecht bij 16-en 17-jarigen

Wanneer het volwassenenstrafrecht wordt toegepast op een 16- of 17-jarige, kunnen ook voorwaardelijke sancties worden opgelegd. In geval van een onvoorwaardelijke sanctie wordt de jeugdige dan in een penitentiaire inrichting geplaatst. Mocht een voorwaardelijke sanctie worden opgelegd, dan is het volgende van belang. Binnen het volwassenen strafrecht worden toezicht en begeleiding uitgevoerd door de volwassenenreclassering; het is dus niet mogelijk om toezicht en begeleiding op te dragen aan de jeugdreclassering. Begeleiding door een gecertificeerde instelling voor jeugdreclassering is dan ook niet aan de orde. Evenmin bestaat er in dit kader aanspraak op jeugdhulp in het kader van een strafrechtelijke beslissing ingevolge de Jeugdwet. Er wordt immers geen recht gedaan volgens het jeugdstrafrecht. Wel houden deze jeugdigen, net als alle jeugdigen van 0 tot 18, de aanspraak op jeugdhulp ingevolge de Jeugdwet in het vrijwillige kader, bijvoorbeeld na verwijzing door de gemeente of de huisarts.

¹⁶ Het scholings- en trainingsprogramma (STP) maakt een geleidelijke overgang van het verblijf in de justitiële jeugdinrichting naar vrijheid mogelijk. Het STP wordt in de laatste fase van het verblijf ingezet en draagt bij aan een geslaagde terugkeer in de samenleving. De jongere verblijft tijdens het STP niet in de inrichting. Het STP richt zich op alle leefgebieden van de jongere.

Uitgangspunten

Bij toepassing van het volwassenenstrafrecht bij 16-17 jarigen:

1. is er géén sprake van jeugdreclassering, maar van eventueel toezicht en begeleiding door een instelling voor volwassenen reclassering. Hiervoor geldt de eis van certificering niet. VenJ is financieel verantwoordelijk voor de volwassenenreclassering;
2. kan er geen jeugdhulp (in het kader van het jeugdstrafrecht) in de zin van de Jeugdwet worden opgelegd

Toepassing jeugdstrafrecht bij 18-tot 23-jarigen

De volwassenenreclassering is belast met de advisering van de officier van justitie en de rechter bij jongvolwassenen in de leeftijd van 18 tot 23 jaar. In de eerste plaats moet de afweging worden gemaakt of het jeugdstrafrecht moet worden toegepast. Vervolgens – indien toezicht en begeleiding wenselijk worden geacht- moet een advies worden geformuleerd of ze uitgevoerd moeten worden door een gecertificeerde instelling voor jeugdreclassering of door een volwassenenreclasseringsinstelling. Zoals hiervoor is aangegeven versterkt het adolescentenstrafrecht het uitgangspunt dat de tenuitvoerlegging het toegepaste sanctiestelsel volgt. Toezicht en begeleiding door de jeugdreclassering liggen bij toepassing van het jeugdstrafrecht op jongvolwassenen voor de hand. De gemeente is financieel en bestuurlijk verantwoordelijk voor de inzet van jeugdreclassering. Tevens is zij verantwoordelijk voor de jeugdhulp die in het kader van het jeugdstrafrecht wordt ingezet.

Gelet op de persoonlijke ontwikkeling en omstandigheden van de adolescent kan echter ook gekozen worden voor toezicht en begeleiding door de volwassenenreclassering. Indien toezicht en begeleiding worden opgedragen aan een volwassenenreclasseringsorganisatie, dan geldt er geen eis van certificering en is de gemeente bestuurlijk noch financieel verantwoordelijk. Deze verantwoordelijkheid blijft bij VenJ liggen. De volwassenenreclassering kan tijdens de begeleiding geen aanvullende jeugdhulp inzetten.

Uitgangspunten

Bij toepassing van het jeugdstrafrecht op jongvolwassenen van 18 tot 23 jaar:

1. is het de volwassenenreclassering die over het toe te passen strafrecht en het op te leggen toezicht en begeleiding adviseert;
2. kunnen toezicht en begeleiding aan de jeugdreclassering worden opgedragen. Toezicht en begeleiding kunnen enkel door een gecertificeerde instelling worden uitgevoerd. De gemeenten zijn financieel verantwoordelijk;
3. kunnen toezicht en begeleiding aan de volwassenenreclassering worden opgedragen. Hiervoor geldt geen certificeringseis. VenJ is financieel verantwoordelijk;
4. kan tevens jeugdhulp worden ingezet. De volwassenenreclassering adviseert over de in te zetten jeugdhulp. Dit moet expliciet in het vonnis worden opgenomen. De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de jeugdhulp die voortvloeit uit een strafrechtelijke beslissing en de jeugdhulp

die in het kader van het scholings- en trainingsprogramma wordt ingezet;

5. kan bij toezicht en begeleiding door de jeugdreclassering de gecertificeerde instelling na vonnis of in het kader van vrijwillige nazorg jeugdhulp inzetten. Hiervoor moet wel eerst worden overlegd met de gemeenten, zodat duidelijk is wat het aanbod is van de gemeente. De volwassenenreclassering kan lopende het toezicht en de begeleiding geen jeugdhulp meer inzetten als dit niet in de strafrechtelijke beslissing is opgenomen.

Toezichthoudende taak van de raad voor de kinderbescherming

De raad voor de kinderbescherming heeft ten opzichte van de jeugdreclassering een toezichthoudende taak.¹⁷ Uit deze wettelijk vastgelegde toezichthoudende taak vloeit de rol van de casusregisseur van de Raad voort.

Deze toezichthoudende taak geldt voor jeugdreclasseringsbegeleiding van jongeren die een delict hebben gepleegd voor het bereiken van het 18de jaar¹⁸. Het toezicht van de Raad geldt ook indien de volwassenenreclassering een 16- of 17-jarige begeleidt die volgens het jeugdstrafrecht is veroordeeld, en daarnaast indien de jeugdreclassering toezicht en begeleiding uitvoert voor jongvolwassenen die een delict hebben gepleegd vóór het bereiken van het 23ste jaar en volgens het jeugdstrafrecht worden veroordeeld.

---

¹⁷ Zie artikel 77hh Wetboek van Strafrecht

¹⁸ Indien een minderjarige volgens het volwassenenstrafrecht wordt veroordeeld, is het onwaarschijnlijk dat daarbij reclasseringsbegeleiding wordt opgelegd. De rechter heeft immers tot toepassing van het volwassenenstrafrecht gekozen omdat er sprake is van een zeer ernstig delict. Mocht reclasseringsbegeleiding toch aan de orde zijn, dan geldt ten opzichte daarvan geen toezichthoudende taak door de Raad voor de Kinderbescherming.

Situatie na inwerkingtreding van de Jeugdwet – samenloop adolescentenstrafrecht

Leeftijd ttv delict	Toegepast strafrecht	Toezicht en begeleiding ¹	Jeugdhulp als onderdeel van strafrechtelijke beslissing? ²	Financieel verantwoordelijk voor jeugdhulp	Inzet jeugdhulp na vonnis?
12-16 jaar	Jeugdstrafrecht	Gecertificeerde instelling	Ja, jeugdhulp vloeit rechtstreeks voort uit strafrechtelijke beslissing	Gemeenten	Ja, na overleg GI met gemeenten
16- 18 jaar	Jeugdstrafrecht	Gecertificeerde instelling	Ja, jeugdhulp vloeit rechtstreeks voort uit strafrechtelijke beslissing	Gemeenten	Ja, na overleg GI met gemeenten
	Jeugdstrafrecht	3RO (VenJ financieel verantwoordelijk)	Ja, jeugdhulp vloeit rechtstreeks voort uit strafrechtelijke beslissing	Gemeenten	Nee, alleen door 3RO via aanpassing bijzondere voorwaarden. Wel reguliere aanspraak op jeugdhulp via gemeente.
	Volw Sr	3RO (VenJ financieel verantwoordelijk)	Nee, bij toepassing gewone strafrecht geen jeugdhulp.	VenJ verantwoordelijk voor forensische zorg (DForZo)	Nee, niet door 3RO, wel reguliere aanspraak op jeugdhulp via gemeente.
18-23 jaar	Jeugdstrafrecht	Gecertificeerde instelling	Ja, jeugdhulp vloeit rechtstreeks voort uit strafrechtelijke beslissing	Gemeenten	Ja, na overleg GI met gemeenten
	Jeugdstrafrecht	3RO (VenJ financieel verantwoordelijk)	Ja, jeugdhulp vloeit rechtstreeks voort uit strafrechtelijke beslissing	Gemeenten	Nee, alleen door 3RO via aanpassing bijzondere voorwaarden, wel reguliere aanspraak op hulp via ZVW, WMO, WLZ
	Volw Sr	3RO (VenJ financieel verantwoordelijk)	Neen, bij toepassing gewone strafrecht geen jeugdhulp.	VenJ verantwoordelijk voor forensische zorg (DForZo)	n.v.t.

In bovenstaande tabel komt tot uitdrukking in welk kader jeugd- dan wel volwassenenreclassering kan worden ingezet en wie er verantwoordelijk is voor de in te zetten jeugdhulp.

Dit is een uitgave van het

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Ministerie van Veiligheid en Justitie

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

www.voordejeugd.nl

Januari 2015